

Η ΕΦΗΒΕΙΑ ΚΑΙ Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Γράφει ο Θεόκλητος Ρουσάκης*

Η εφηβεία, που είναι η περίοδος μεταξύ της παιδικής ηλικίας και της ενηλικιώσεως, είναι γνωστό ότι είναι μια δύσκολη χρονική περίοδος για πολλούς νέους. Η δυσκολία σε αυτή την περίοδο οφείλεται κυρίως στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που εμφανίζουν οι έφηβοι, άλλοι εντονότερα και άλλοι όχι τόσο, που έχουν να κάνουν με **τη συναισθηματική ευαισθησία και αστάθεια αλλά κυρίως με το ανικανοποίητο των επιθυμιών τους.**

Ανικανοποίητοι με τον εαυτό τους, την οικογένειά τους, με την εμφάνισή τους, με τις συνθήκες διαβιώσεώς τους, με το σχολείο τους, τους καθηγητές τους, το εκπαιδευτικό σύστημα κλπ. Ως προς την εμφάνιση, επιλέγουν πολλές φορές ότι ποιο ακραίο στο ντύσιμο, το κούρεμα, τα σκουλαρίκια, τα τατουάζ κλπ. Ως προς τις σχέσεις τους με τους γονείς και τους δασκάλους κυριαρχεί το **“ δεν μας καταλαβαίνουν ” ή “ δεν μας εμπιστεύονται ”.** Ταυτόχρονα βέβαια, ούτε οι έφηβοι πλέον εμπιστεύονται τις κρίσεις και τις γνώμες των γονιών και δασκάλων τους λόγω του **“ χάσματος γενεών ”** όπως λένε ότι τους χωρίζει.

Και ενώ όλα αυτά τα αρνητικά χαρακτηριστικά, είναι πολλές φορές οδυνηρά τόσο για τους εφήβους, όσο και για τις οικογένειές τους, πρέπει να αποδεχτούμε ότι έχουν και τη θετική τους πλευρά. **Τούτο διότι οι νέοι μας, μέσα από αυτές τις διαδικασίες και συναισθηματικές καταστάσεις, προσπαθούν να ανακαλύψουν τον εαυτό τους και τις νέες σχέσεις τους με τους άλλους ενήλικες, γονείς, καθηγητές, συνομηλίκους, αλλά και με το άλλο φύλο.** Έτσι, στην πολυπλοκότητα αυτών των σχέσεων δοκιμάζονται οι σχέσεις αγάπης και το αξιακό υπόβαθρο που έχουν δομήσει όλοι μέχρι τη στιγμή αυτή μέσα στην οικογένεια.

Μια οικογένεια που όλο και περισσότερο “ βάλλεται ” και “ υπονομεύεται ” από παντού. Κυρίως όμως από την Πολιτεία που αδιαφορεί για τις ανάγκες της, την ηθική της θωράκιση και την κατάλληλη εκπαίδευση και παιδεία πρωτίστως των γονέων. Επιπρόσθετα, η προβολή διαρκώς από την Πολιτεία και τα ΜΜΕ λανθασμένων, στρεβλών και διεφθαρμένων οικογενειακών προτύπων ως σύγχρονες μορφές **“ μοντέρνων οικογενειών ”,** αποπροσανατολίζει εντελώς τα νέα ζευγάρια ή τους νέους που τώρα διαμορφώνουν εικόνες και παραστάσεις για τον ιερό θεσμό της οικογένειας. Ενδεικτικό παράδειγμα το ότι είναι πλέον αποδεκτή μια **“ ανεπιθύμητη ”** εγκυμοσύνη που έχει ως κατάληξη την άμβλωση ή με συνοπτικές διαδικασίες λύση του γάμου κλπ.

Πέραν τούτου, η περίοδος της ευημερίας μέσα στην οποία μεγάλωσαν αρκετοί από τους σύγχρονους γονείς, σε συνδυασμό με την έλλειψη αναλόγου παιδείας, έχει επηρεάσει βαθιά την κλίμακα των αξιών τους. Αυτό έχει ως συνέπεια πολλές φορές και οι ίδιοι οι γονείς να δίδουν μεγαλύτερη σημασία στο γόητρο που τους προσφέρει ένα ωραίο σπίτι, ένα ακριβό αυτοκίνητο, οι ακριβές διακοπές, ο υπερβάλλον ζήλος για επαγγελματική ανέλιξη και επιτυχία, σε βάρος των οικογενειακών τους υποχρεώσεων προς τα παιδιά τους. Γενικά, η εγωκεντρική ικανοποίηση των προσωπικών και κυρίως οικονομικών επιδιώξεων των γονέων, χωρίς μέσα σε αυτές να υπάρχει ως προτεραιότητα η πνευματική και ηθική θωράκιση των παιδιών τους, η χριστιανική τους αγωγή και η καλλιέργεια υψηλών ιδανικών, δημιουργεί ένα δυσαναπλήρωτο κενό. **Τούτο διότι, το ενδιαφέρον τους για τα παιδιά**

περιορίζεται κυρίως στο γνωστικό αντικείμενο των παιδιών, δηλαδή στην εκμάθηση των ξένων γλωσσών, της μουσικής, του Η/Υ κλπ. Και αυτές οι γνώσεις βέβαια είναι πολύ καλές και πολύ χρήσιμες, υπό την προϋπόθεση ότι ταυτόχρονα **δίνεται υψηλή προτεραιότητα στην εδραίωση της πνευματικής υποδομής και του ηθικού πλαισίου του χαρακτήρος των νέων.** Πόσο επίκαιρος μέσα σε αυτές τις συνθήκες είναι ο Th.Eliot όταν γράφει : “ Πού είναι η όλη η σοφία που χάσαμε μέσα στη γνώση; Πού είναι όλη η γνώση που χάσαμε μέσα στην πληροφόρηση;”

Είναι γεγονός ότι μια από τις σπουδαιότερες πλευρές της οικογενειακής ζωής είναι η ταύτιση αντιλήψεων για τη ζωή, τον σκοπό της και κυρίως για την ιεράρχηση των αξιών της. Προκειμένου δε για μια χριστιανική οικογένεια, η κοινή θεώρηση της ζωής και της ευτυχίας οικοδομείται από την χριστιανική μας αντίληψη. Τη χριστιανική όμως αντίληψη πρέπει πρώτα να τη διδαχθούν και να την ενστερνισθούν οι γονείς ή οι μέλλοντες γονείς, προκειμένου εν συνεχεία να τη μεταλαμπαδεύσουν στα παιδιά του.

Για το λόγο αυτό οι γονείς δεν πρέπει να θεωρούν ότι η υποχρέωσή τους για τη χριστιανική αγωγή των παιδιών τους ολοκληρώθηκε επειδή απλώς τα έστειλαν στο κατηχητικό και τηρούν τον εκκλησιασμό. Και αυτά είναι πολύ καλά και έχουν μεγάλη αξία, αλλά **στην παιδική και εφηβική ηλικία πολλαπλασιάζεται η αξία τους όταν οι γονείς ξεδιπλώνουν μπροστά στα παιδιά τους το νόημα της αληθινής δικής τους ζωής στην πράξη και ως καθημερινό βίωμα.** Τούτο θα συμβεί αν οι γονείς αναλογιστούν την Θεία Αποστολή τους. Αυτήν που απορρέει από την επιλογή τους από τον Θεό να αποτελέσουν μέρος του σχεδίου Του, δια της τεκνογονίας, δηλαδή **της δημιουργίας αιωνίων ψυχών, που είναι τα παιδιά τους.**

Στο πλαίσιο αυτό, η αρμονική οικογενειακή λειτουργία ουσιαστικά στηρίζεται στο βασικό στοιχείο της οικογενειακής πειθαρχίας και υπακοής που πρέπει να βιώνουν όλοι μέσα στην οικογένεια, όχι ως εξαναγκασμό αλλά ως μια μορφή αγάπης, την καλλιέργεια της οποίας θα αναπτύξουν πρωτίστως οι γονείς. Μιας υπακοής που ξεκινά από σεβασμό αρχικά των γονέων μεταξύ τους, ως ο θεμέλιος λίθος του χριστιανικού σπιτικού, μέσα στο οποίο θα αναπτυχθεί και η υπακοή των παιδιών, όχι ως τυπικότητα ή μόνο στα λόγια, αλλά ως βασικό στοιχείο της προστασίας τους από κινδύνους που δεν είναι ακόμη δυνατόν στην εφηβεία τους να αντιληφθούν. Έτσι μπορεί για παράδειγμα να ισχύει στην οικογένειά μας ότι “ την Μεγάλη Παρασκευή δεν τρώμε λάδι. Αν όμως τα παιδιά μας νιώσουν πραγματικά αυτήν την ημέρα την ανυπόκριτη συγκίνηση, τη μετάνοια και τη θλίψη μας να πηγάζει από τα βάθη της ψυχής μας ως γονείς, αυτό είναι το κορυφαίο και το αυθεντικό δίδαγμα μας προς τα παιδιά μας. Ελπίζουμε μόνο ότι κάποτε θα έλθει και των παιδιών μας η ευλογημένη ώρα που θα ανακαλύψουν και θα συναισθανθούν και αυτά τη συγκίνηση και τη θλίψη της ημέρας αυτής, από μόνα τους.”

Μια χριστιανική οικογένεια δεν μπορεί να αποσειεί την ευθύνη που φέρει για να μεταδώσει στα παιδιά τις βασικές αλλά πολύ σημαντικές γνώσεις και εμπειρίες γύρω από την πίστη. Αυτό ισχύει πρωτίστως για τα μικρά παιδιά αλλά εν συνεχεία, ανάλογα με την ηλικία, θα εμβαθύνουν οι γονείς μέχρι την ολοκλήρωση της εφηβείας τους στις βασικές έννοιες του Θεού, για τη ζωή του Χριστού, τον εκκλησιασμό και το νόημά του, την προσευχή κλπ. Ο Πνευματικός των γονέων και η συμμετοχή τους στις πνευματικές δραστηριότητες της

ενορίας τους, θα βοηθήσει τους γονείς να λάβουν τα αναγκαία πνευματικά εφόδια και γνώσεις για να ανταπεξέλθουν στο μοναδικό αυτό έργο στην καθημερινότητα της οικογενειακής ζωής.

Για παράδειγμα, οι ώρες του οικογενειακού φαγητού που πρέπει να είναι **“ο μυστικός δείπνος” της οικογένειας**, οι ώρες χαράς γεμάτες ζωή, οι ώρες πόνου και θλίψεων που θεμελιώνουν την αγάπη και την αλληλεγγύη ανάμεσα στους γονείς και τα παιδιά. **Μια οικογενειακή αγάπη που είναι απόλυτα βιωματική και υπαρξιακή, που δεν υπάρχει ανάγκη τα μέλη της να την περιγράφουν ή να την προβάλλουν, απλά να τη ζουν κατά τα πρότυπα του Τριαδικού Θεού.**

Ένα επίσης σημαντικό στοιχείο της οικογενειακής ζωής είναι η **οικογενειακή προσευχή**, την οποία οι γονείς από τα πρώτα χρόνια της ζωής των παιδιών τους πρέπει να διδάσκουν, κάθε φορά ανάλογα με την ηλικία τους. Έτσι θα αρχίσουν να μαθαίνουν από νωρίς τα παιδιά την παρουσία του Θεού στη ζωή τους. Όπως μέσα στο σπίτι τα παιδιά μαθαίνουν να κάνουν τα πρώτα τους βήματα με την καθοδήγηση των γονιών τους, έτσι οφείλουν να κάνουν οι γονείς με την προσευχή. Η συμμετοχή των παιδιών στην προσευχή των γονιών τους ανάλογα με την ηλικία τους, θα τα προσδώσει αρχικά μια παιδική εμπειρία, αργότερα όμως θα αναπτυχθεί σε αυτά μια αυθεντική εμπειρία επικοινωνίας με τον Θεό ωρίμου νέου ανθρώπου. Και ο καλύτερος τρόπος για την εισαγωγή των παιδιών μας στην εμπειρία της επικοινωνίας τους με τον Θεό είναι να μοιραζόμαστε μαζί τους, όσο είναι μικρά, τις δικές μας στιγμές προσευχής. Έτσι θα μάθουν σιγά σιγά να **“μιλούν στο Θεό”** και να συνειδητοποιούν ότι ο Θεός υπάρχει και μπορούν να του πουν και κάτι δικό τους, την επιθυμία τους, τη χαρά τους ή τη στεναχώρια τους και ο Θεός θα τους ακούσει.

Συνοψίζοντας, διαπιστώνουμε ότι τα **καθήκοντα του οιακοστρού στο “καράβι της οικογένειάς μας” τα έχουμε εμείς οι γονείς και προς τον Χριστό πρέπει να είναι η “κατεύθυνση πλεύσεώς μας”**. Αν αυτό το αποφασίσουμε, τότε και στα παιδιά μας θα δώσουμε την εμπειρία του Χριστού. **Και μόνον αυτή η εμπειρία μπορεί να τα κρατήσει μακριά απ’ όλες τις άλλες καταστροφικές εμπειρίες που τους προσφέρονται σήμερα, ιδίως στη δύσκολη περίοδο της εφηβείας.**

- Ο Θεόκλητος Ρουσάκης είναι Αντιστράτηγος (ε.α) Επίτιμος Διοικητής Β΄ Σώματος Στρατού

Βιβλιογραφία

- Το Ορθόδοξο Βίωμα και τα παιδιά μας. (Σοφίας Κουλομζίν εκδ. Ακρίτας)
- Σκέψεις για τα παιδιά στην Ορθόδοξη Εκκλησία σήμερα (Αδελφής Μαγδαληνής, Ιερά Μονή Τιμίου Προδρόμου Έσσεξ Αγγλίας)
- Ομιλία: Αγωγή των νέων στη σύγχρονη κοινωνία (Μητροπολίτη Λεμεσού κ. Αθανασίου)